

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/162/2024
Identifikačné číslo spisu:	3822201623
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2026
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:3822201623.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Y. G. L., narodený XX. Y. XXXX, L., T. XXX/XX, zastúpený advokátom JUDr. Romanom Henčelom, Prievidza, G. Švéniho 8, IČO: 51 007 746, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra SR, Bratislava, Štúrova 2, IČO: 00 166 481, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 8C/13/2022, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 16. mája 2024 sp. zn. 17Co/53/2023-194, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovaného o d m i e t a.

Žalobca má právo na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. februára 2023 č.k. 8C/13/2022-158 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 9.497,90 eur pozostávajúcu z náhrady nemajetkovej ujmy 9.000 eur a skutočnej škody 497,90 eur, ktoré žalobcovi vznikli v dôsledku trestného stíhania.

1.1. Mal preukázané, že voči žalobcovi bolo vznesené obvinenie rozhodnutím OR PZ Prievidza zo dňa 15. 04. 2003 a po takmer 16 rokoch bolo trestné stíhanie zastavené rozhodnutím prokurátora zo dňa 12. 12. 2018 z dôvodu, že žalobca skutok nespáchal. Z hľadiska prístupu k posúdeniu dôvodnosti samotnej náhrady vychádzal súd prvej inštancie z rozhodnutia NS SR sp. zn. 4Cdo/125/2019 a sp. zn. 4Cdo/130/2020, podľa ktorých každé trestné stíhanie negatívne ovplyvňuje spoločenský, pracovný a osobný život stíhaného, a to bez ohľadu na jeho výsledok, teda je spôsobilé bez ďalšieho vyvolať vznik nemajetkovej ujmy najmä v takom prípade, ak sa preukáže, že bolo od začiatku nezákonné. V zmysle záverov rozhodnutia Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 2551/13 mal súd prvej inštancie za to, že existencia samotného trestného stíhania už len tým, že vnáša do života poškodeného neistotu, znamená významnú psychickú záťaž.

1.2. Súd uviedol, že k možnosti priznať náhradu nielen za škodu a ušlý zisk, ale aj za vzniknutú nemajetkovú ujmu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej

republiky, vychádzajúc zo záverov rozhodnutia Najvyššieho súdu SR z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005 (R 13/2009), pričom tento prístup je súčasne súladný s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd, ako aj s ustálenou rozhodovacou praxou EŠLP. Z nej odkázal napr. na rozhodnutie vo veci Masár proti Slovenskej republike, kde EŠLP priznal sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2.500 eur, a to pre porušenie jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v prípravnom trestnom konaní (trvajúcim 4 roky a 5 mesiacov). Súd uviedol, že žalovaný má nárok na náhradu nielen na základe rozhodnutia o zastavení trestného stíhania žalobcu, ale aj na základe existencie nesprávneho úradného postupu štátneho orgánu, pričom súd prihliadol aj na samotné znenie uznesenia, v ktorom sa uvádza, že vznesené obvinenie žalobcovi bolo vykonané bez predchádzajúceho výsluchu svedkov, bez zabezpečenia správ colného úradu, počítačového systému, bez znaleckých posudkov, bez preverení pravdivosti tvrdení vo výpovedi iného obvineného.

1.3. Súd preto konštatoval naplnenie podmienok zodpovednosti za škodu, vrátane príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom na jednej strane a ujmom v majetkovej ako aj nemajetkovej sfére žalobcu na strane druhej.

1.4. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy zohľadnil súd prvej inštancie okolnosti osoby žalobcu, jeho doterajší život a prostredie. Mal za preukázané, že žalobca bol v čase trestného stíhania konateľom obchodnej spoločnosti, v ktorej žalobca požíval dobrú povesť, bol zamestnancom mesta, kde vykonával prácu na pozícii vedúceho právnej kancelárie a bol politicky aktívnou osobou, kedy kandidoval v komunálnych voľbách v roku 2006, 2010, 2014 a do NR SR v roku 2016. Taktiež sa venoval a venuje prospešnej činnosti v rámci občianskych združení, jeho povesť mala pritom význam aj z hľadiska, že jeho manželka je hlavnou kontrolórkou mesta, kde sa citlivo vníma nielen dobrá povesť jeho manželky, ale aj jej rodinných príslušníkov. Pri zohľadnení závažnosti následkov v súkromnom živote žalobcu súd považoval za významné, že trestné stíhanie žalobcu sa rozoberalo na zasadnutiach zastupiteľstva mesta a na sociálnych sieťach. Vychádzal z článkov „Kandidát SIETE z Hornej Nitry je trestne stíhaný; Cosa Nostra Prievidze, Kto nám vládne v Prievidzi.“ ako aj z videozáznamu zo zasadnutia mestského zastupiteľstva. Súd preto konštatoval, že žalobca bol politicky aktívna osoba a v predvolebnej kampani bol kompromitovaný ako trestne stíhaný kandidát na funkciu poslanca. Žalobca bol v čase trestného stíhania preukázateľne obmedzovaný aj pri možnosti uplatniť sa v zamestnaní, nakoľko v prípade uchádzania sa o pracovnú pozíciu, napr. v justícii, polícii, prokuratúre bol povinný uvádzať skutočnosť, že je trestne stíhanou osobou a bol tak diskvalifikovaný pri uchádzaní sa o niektoré zo spomínaných zamestnaní, navyše v pôvodnom zamestnaní sa nemohol uchádzať o vedúce a riadiace funkcie. Súd konštatoval normatívne a teoreticko-právne východiská určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy, a tieto podporil početnou judikatúrou Najvyšších súdnych autorít SR ako aj judikatúrou EŠLP. V rámci porovnania uviedol, že napr. za trestné stíhanie 4,5 roka a nezákonné väzobné stíhanie NS SR rozhodnutím sp. zn. 7Co/121/2012 priznal sumu 66.387,84 eur, v rozhodnutí 3MCdo/10/2013 za nezákonné vznesenie obvinenia a následné trestné stíhanie sumu 26.555,14 eur, v rozhodnutí 5MCdo/4/2015 za trestné stíhanie sudcu sumu 17.600 eur, v rozhodnutí 3Cdo/821/2015 za škodu spôsobenú nezákonným uznesením vyšetrovateľa o trestnom stíhaní sumu 77.000 eur, v rozhodnutí 1Cdo/133/2018 za nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci a nezákonné trestné stíhanie sumu 75.000 eur, v rozhodnutí 5Cdo/4/2018 za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci pri oslobodení spod obžaloby priznal 11.063,13 eur a za nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia v rozhodnutí 3Cdo/156/2017 sumu 10.000 eur. Priznanú náhradu nemajetkovej ujmy podrobil aj komparácii s náhradami priznanými súdmi v prípadoch zásahov do typovo odlišných osobnostných práv (právo na súkromie, právo na slobodu slova a pod.).

1.5. Vychádzajúc z uvedeného súd konštatoval závažný zásah do osobnostnej a súkromnej sféry žalobcu a náhradu nemajetkovej ujmy za takmer 16-ročné trestné konanie vo výške 9.000 eur považoval za primeranú. Náhradu skutočnej škody priznal žalobcovi v rozsahu trov obhajoby, vychádzajúc z rozhodnutia NS SR 6Cdo/402/2015 zo dňa 28. 04. 2016. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. mája 2024 sp. zn. 17Co/53/2023-194 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP. V súvislosti s námietkou žalovaného k nedostatkom v zisťovaní skutkového stavu

ohľadom vzniku a intenzity žalobcom tvrdenej nemajetkovej ujmy, konkrétne k absencii dôkazov o zásahu do cti a dôstojnosti žalobcu, odvolací súd ju považoval za nedôvodnú. Poukázal na rozhodovania súdov o nemajetkovej ujme spôsobenej trestným konaním, konkrétne na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/283/2021 zo dňa 29. 11. 2023: „Nemajetková ujma vzniká samotným porušením základných práv a slobôd fyzickej osoby nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom. Ide o stav mysle poškodenej osoby, ktorý sa preukazuje empaticky, pravda za predpokladu, že sa sudca bude vedieť aspoň elementárne vcítiť do pozície trestne stíhaného človeka; a to sa sudcom odvolacieho súdu v tomto konaní, žiaľ, nepodarilo, lebo aj oni postavili žalobcu do úlohy púheho objektu, kedy sa stáva iba prostriedkom v rukách štátnej moci (orgánov činných v trestnom konaní), ktorý je potom zameniteľný aj so skutočným zločincem, a tak sa musí podrobovať excesívnym úkonom orgánov činných v trestnom konaní, hoci vo výsledku bol nevinný, čiže aj uznesenie o vznesení obvinenia nemalo byť vôbec vydané. Takéto bezprávie voči ľudskej dôstojnosti musí byť v právnom štáte odškodniteľné. Škodu teda treba chápať ako ujmu na chránenom statku, ako je majetok, osoba, alebo iný chránený záujem, pričom najvyššiu mieru ochrany požívajú ľudský život, integrita človeka, ľudská dôstojnosť a sloboda. Každé trestné stíhanie negatívne ovplyvňuje spoločenský, pracovný a osobný život stíhaného, a to bez ohľadu na jeho výsledok, teda aj je spôsobilé bez ďalšieho vyvolať vznik nemajetkovej ujmy najmä v takom prípade, ak sa preukáže, že bolo od začiatku nezákonné; ide o zodpovednosť absolútne objektívnu a za výsledok trestného konania vo veci samej, čím je založená zodpovednosť štátu za škodu obvineného spôsobenú uznesením o vznesení obvinenia.“ Tiež poukázal v súvislosti s dokazovaním nemajetkovej ujmy v trestných veciach na rozhodnutie Ústavného súdu SR, ktorý v uznesení z 27. apríla 2023 sp. zn. III. ÚS 224/2023, uviedol: „Snaha všeobecných súdov o dôslednú konkretizáciu života sťažovateľa počas trestného stíhania a následné zvýraznenie niektorých týchto konkrétností ako pomocných argumentačných nástrojov je zbytočným únikom od objektívne vyvoditeľného a všeobecne pochopiteľného následku obmedzenia osobnej slobody a dlhoročného trestného stíhania. V konečnom dôsledku ani ústavný súd alebo ESLP pri rozhodovaní o výške primeraných zadosťučinení nezisťujú subjektívne prežívanie sťažovateľov v dôsledku zásahov do ich základných práv, ale výšku primeraného zadosťučinenia určujú podľa objektívnych okolností podstaty protiprávneho zásahu bez toho, aby rozhodovanie zaťažovali rozsiahlym dokazovaním v podobe výsluchov osôb z rodinného, pracovného a spoločenského prostredia dotknutej osoby. Takéto prehnané zameranie na skutkové otázky je spôsobilé viesť len k zisteniu takého množstva konkrétností života dotknutej osoby, ktoré nie sú objektívne uchopiteľné právnym posúdením širokých a relatívne neurčitých pojmov primeranej a spravodlivej náhrady nemajetkovej ujmy.“ Odvolací súd doplnil, že pokiaľ aj „súd prvej inštancie poukázal na to, že informácie o trestnom stíhaní žalobcu boli verejne prezentované tretími osobami, že žalobca nemal v dôsledku trestného stíhania prístup k niektorým zamestnaniam, je potrebné tieto skutočnosti vnímať na dokreslenie závažnosti dopadu prebiehajúceho trestného stíhania. Či už v konkrétnostiach života žalobcu ako do istej miery verejne činné osoby, kedy trestné stíhanie takejto osoby prirodzene vyvoláva pochybnosti o jej kompetencii na verejnú funkciu, s ktorými je takáto osoba viac, či menej často obvykle aj konfrontovaná. Nemôže byť potom pochýb o negatívnom prežívaní takýchto situácií zo strany trestne stíhanej osoby, a ani o tom, že ich príčinou je v zásade primárne trestné stíhanie, ktoré sa neskôr ukáže ako nedôvodné. Čo sa týka poukazu súdu prvej inštancie, že žalobca nemal v dôsledku trestného stíhania prístup k niektorým zamestnaniam, súd prvej inštancie ani nedovodzoval ujmu žalobcu z toho, že sa o takéto zamestnania uchádzal a k týmto sa nedostal, ale aj touto okolnosťou len dokreslil závažnosť trestného stíhania. Pokiaľ žalovaný poukazoval na to, že žalobcova pracovná situácia sa nezmenila ani v priebehu trestného stíhania, nemožno z tejto skutočnosti dovodzovať, že vo výsledku neopodstatnené trestné stíhanie žalobcu nemalo dopad na jeho pracovnú sféru. Prebiehajúce trestné stíhanie osôb v právnických profesiách, zvlášť vo vedúcich verejných funkciách je prirodzene vnímané ako kontroverzné, neraz s prirodzenou etickou požiadavkou na prerušenie výkonu takého povolania počas trestného stíhania. Nemôže byť pochýb, že uvedené predstavuje ďalší z dôvodov negatívneho prežívania trestne stíhanej osoby. O nemajetkovej ujme nemožno preto uvažovať až v prípade, že trestné stíhanie má za následok zmeny v pracovnej sfére stíhaného, ale už aj preto, že predstavuje relevantnú komplikáciu nemiacej sa pracovnej sféry trestne stíhaného.“

2.1. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ďalšiu námietku týkajúcu sa nesprávneho prístupu súdu k subsidiarite peňažnej formy zadosťučinenia. Poukázal na porovnanie súdu prvej inštancie s inými

obdobnými prípadmi riešenými tak na vnútroštátnej úrovni Najvyšším súdom SR ako aj na medzinárodnej úrovni EŠLP, čím súčasne bola daná odpoveď na otázku, prečo v prípade žalobcu nebola dostatočnou formou zadost'učinenia iná ako peňažná forma. Napokon zo skutkových zistení súdu prvej inštalácie ani nevyplýva, že by k akejkoľvek inej forme zadost'učinenia, najmä k ospravedlneniu, zo strany žalovaného došlo. Zároveň poukázal na takmer 16 rokov ako až extrémne neprimeranú dobu trvania trestného stíhania. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie (ďalej aj „dovolateľ“).

3.1. Prípustnosť vyvodzoval z ust. § 420 písm. f) CSP, pričom namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal dostatočne s podstatnými odvolacími námietkami, že žalobca nepredložil žiaden dôkaz k vzniku nemajetkovej ujmy a existencii takej intenzity, ktorá by zakladala právo na priznanie peňažnej náhrady vo výške 9.000 eur. V tejto súvislosti uviedol, že, žalobca tieto svoje tvrdenia nijako nepreukázal a ani nepredložil žiadny dôkaz k tomu, že by vôbec mal záujem o prácu v justícii, resp. na prokuratúre prípadne, že sa zúčastnil nejakého výberového konania., prvostupňový súd v plnom rozsahu osvojil vyjadrenie žalobcu a skonštatoval, že z tohto dôvodu bol teda diskvalifikovaný pri uchádzaní sa o niektoré zo spomínaných zamestnaní. Rovnako súd prvej inštalácie pochybil podľa žalovaného aj v prípade vyhodnocovania následkov trestného stíhania na kandidovanie žalobcu v komunálnych voľbách. Podľa súdu, keďže žalobca bol politicky aktívna osoba, bol v predvolebnej kampani kompromitovaný práve tým, že je trestne stíhaný na funkcii poslanca. Tu je potrebné uviesť, že trestné stíhanie bolo začaté dňa 15.04.2003 uznesením vyšetrovateľa OR PZ Prievidza sp. zn. OUJP č.142/2003 - od ktorého žalobca odvodzuje vznik škody a žalobca kandidoval v komunálnych voľbách v roku 2006, 2010, 2014 a do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 2016. Z uvedeného je zrejmé, že k žiadnej ujme a jeho kompromitácii v dôsledku vedeného trestného stíhania nedošlo, keďže žalobca opakovane kandidoval v komunálnych voľbách.“

3.2. Pokiaľ žalovaný vyvodzoval prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky:

... „sp. zn. 6 M Cdo 15/2012 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí.

V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/37/2012 Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel tiež k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentami účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanych obdobných veciach.

Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/44/2017 zo dňa 21.06.2018 „V prípade nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním, ktoré skončilo oslobodením spod obžaloby, bude potrebné popri povahe a dĺžke trestného konania prihliadnuť najmä na závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo a na závažnosť následkov spôsobených trestným stíhaním v osobnostnej sfére poškodeného. Posúdenie okolností, za ktorých k ujme došlo, zahŕňa aj správanie sa samotného poškodeného. Pri určovaní primeranosti formy zadost'učinenia, závažnosť ujmy správne skúmali predovšetkým vo vzťahu k tým osobnostným sféram, ktoré žalobca v konaní uplatnil (v morálnej sfére, vo sfére súkromnej a pracovného uplatnenia).“

Odvolací súd sa odklonil aj od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu už z dôvodov vyššie uvedených, a to rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/171/2017 a sp. zn. 3Cdo/32/2007, R 28/2008, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/219/2007, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/301/2009, nakoľko odvolací súd neskúmal existenciu príčinnej súvislosti a vznik škody ako priameho dôsledku so samotným trestným stíhaním.“

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu ho žiadal ako nedôvodné odmietnuť, resp. zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolateľ, zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia

pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Podľa § 431 ods. 1 a 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

7.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovaného, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3.1.).

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8.2. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava odvolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

9. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

10. Žalovaný vyvodzujúc dovolanie z § 420 písm. f) CSP namietal, že odvolací súd sa nedostatočne nevysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami, konkrétne, že žalobca nepredložil žiadny dôkaz k vzniku nemajetkovej ujmy a existencii takej intenzity, ktorá by zakladala právo na priznanie peňažnej náhrady vo výške 9.000 eur (bližšie pozri bod 3.1.).

10.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10.2. V súvislosti s nedôvodnou námietkou dovolateľa, že odvolací súd sa nezaoberal dostatočne jeho odvolacími argumentmi dôležitými pre rozhodné posúdenie veci, dovolací súd uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením práva a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania (stranou sporu), ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (napr. IV. ÚS 115/03, či III. ÚS 60/04). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uvádza: „Právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad.“ (napr. *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, či rozsudok vo veci *Ruiz Torija c. Španielsko* a *Hiro Balani c. Španielsko*, oba z 9. decembra 1994, *Annuaire*, séria A č. 303 A a č. 303 B).

10.3. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach (napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022) uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

10.4. Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Pokiaľ dovolateľ namietal tú skutočnosť, že odvolací súd v celom rozsahu tak, ako to vyplýva aj z jeho odôvodnenia, skutkové aj právne úvahy a závery súdu prvej inštancie bez výhrad prijal, osvojil si ich a stotožnil sa s nimi, pričom dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie nedal v žiadnom prípade zrozumiteľné a akceptovateľné odpovede k samotnému vzniku nemajetkovej ujmy a existencie takej intenzity, ktorá by zakladala právo na priznanie žalobcom žiadaného nároku na nemajetkovú ujmu, keď k svojim tvrdeniam žalobca nenavrhoval žiaden dôkaz, namietal tak nedôvodne.

10.5. Z rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že súd dôvodnosť nároku na nemajetkovú ujmu vyvodzoval z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/125/2019 a sp. zn. 4Cdo/130/2020,

rozhodnutia Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 2551/13 a v tejto súvislosti uviedol, že nemajetková ujma vzniká už samotnou existenciou nezákonného trestného stíhania a negatívne ovplyvňuje spoločenský, pracovný a osobný život stíhaného. Jej priznanie ustálila judikatúra najvyššieho súdu 4Cdo/177/2005 (R 13/2009), ktorá je súladná aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd, ako aj s ustálenou rozhodovacou praxou EŠLP. Dodal, že nakoľko nezákonné rozhodnutie - vznesené obvinenie bolo vykonané bez predchádzajúceho výsluchu svedkov, bez zabezpečenia správ colného úradu, počítačového systému, bez znaleckých posudkov, bez preverení pravdivosti tvrdení vo výpovedi iného obvineného, nárok žalobcovi vznikol aj na základe existencie nesprávneho úradného postupu štátneho orgánu. Vzhľadom na uvedené mal splnenú podmienku zodpovednosti za škodu, vrátane príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom na jednej strane a ujmom v majetkovej ako aj nemajetkovej sfére žalobcu na strane druhej. Pri určení výšky a závažnosti následkov v súkromnom živote prihliadol na to, že trestné stíhanie žalobcu sa rozoberalo na zasadnutiach zastupiteľstva mesta, ktorého bol poslancom, na sociálnych sieťach. Preto bol podľa súdu preukázateľne obmedzovaný aj pri možnosti uplatniť sa v zamestnaní v prípade uchádzania sa o pracovnú pozíciu napr. v justícii, polícii, prokuratúre, v pôvodnom zamestnaní sa nemohol uchádzať o vedúce a riadiace funkcie. Priznanú výšku nemajetkovej ujmy porovnal s už priznanou náhradou nemajetkovej ujmy v judikatúre Najvyšších súdnych autorít SR a EŠLP, podrobil ju aj komparácii s náhradami priznanými súdmi v prípadoch zásahov do typovo odlišných osobnostných práv. Odvolací súd, ktorý sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/283/2021.... „Každé trestné stíhanie negatívne ovplyvňuje spoločenský, pracovný a osobný život stíhaného, a to bez ohľadu na jeho výsledok teda aj je spôsobilé bez ďalšieho vyvolať vznik nemajetkovej ujmy najmä v takom prípade, ak sa preukáže, že bolo od začiatku nezákonné; ide o zodpovednosť absolútne objektívnu a za výsledok trestného konania vo veci samej, čím je založená zodpovednosť štátu za škodu obvineného spôsobenú uznesením o vznesení obvinenia.“ Tiež na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 224/2023, v ktorom sa uvádza, že ... „výšku primeraného zadosťučinenia určujú podľa objektívnych okolností podstaty protiprávneho zásahu bez toho, aby rozhodovanie zaťažovali rozsiahlym dokazovaním v podobe výsluchov osôb z rodinného, pracovného a spoločenského prostredia dotknutej osoby. Takéto prehnané zameranie na skutkové otázky je spôsobilé viesť len k zisteniu takeého množstva konkrétností života dotknutej osoby, ktoré nie sú objektívne uchopiteľné právnym posúdením širokých a relatívne neurčitých pojmov primeranej a spravodlivej náhrady nemajetkovej ujmy.“ Vzhľadom na citované rozhodnutie odvolací súd upresnil, že to, že žalobca nemal v dôsledku trestného stíhania prístup k niektorým zamestnaniam, je potrebné vnímať na dokreslenie závažnosti dopadu prebiehajúceho trestného stíhania, či už v konkrétnostiach života žalobcu ako do istej miery verejne činné osoby už aj preto, že predstavuje relevantnú komplikáciu nemiacej sa pracovnej sféry trestne stíhaného, pričom poukázal na extrémne neprimeranú dobu trvania trestného stíhania 16 rokov.

10.6. Dovolací súd zdôrazňuje, že dovolaním nie je zásadne možné úspešne napadnúť hodnotenie dôkazov. Napadnúť možno len výsledok činnosti súdu pri hodnotení dôkazov, pričom nesprávnosť hodnotenia dôkazov, ako to vyplýva zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, možno vyvodzovať len zo spôsobu, ako k výsledku súd dospel. Dovolací súd poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom súde nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej inštancie a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúci súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

Dovolací súd uvádza, že tieto vady v prejednávanej veci vzhľadom na vyššie uvedené odôvodnenie v rozhodnutí súdov, keď z nich vyplýva zrejmy myšlienkový postup pri hodnotení dôkazov so zdôraznením, že nie je potrebné rozsiahle dokazovanie v podobe výsluchov osôb z rodinného, pracovného a spoločenského prostredia dotknutej osoby, nezistil. Zo strany žalovaného sa pritom jedná o polemiku so skutkovým stavom veci a nie o podstatné argumenty spôsobilé privodiť zmenu rozhodnutia.

10.7. Dovolacia námietka zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP je preto neakceptovateľná, a teda neprípustná, nakoľko závery odvolacieho súdu boli dostatočné, i keď nie podľa predstáv strany žalovaného. Preto bolo potrebné dovolanie žalovaného odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP.

11. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

11.1. Pre uvedenú procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Zároveň musí ísť potom o právnu otázku, pri riešení ktorej nastal v rozhodnutí odvolacieho súdu odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí v zmysle § 432 CSP: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

11.2. Uvedeným spôsobom dovolateľ v tejto veci však nepostupoval, keď právnu otázku jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom nedefinoval. Dovolací súd v snahe autenticky porozumieť dovolaniu žalovaného (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) skúmal, či nie je možné vyabstrahovať túto právnu otázku z dovolania ako celku (postupujúc podľa § 124 ods. 1 CSP) bez toho, aby bola znevýhodnená procesná protistrana, avšak bezúspešne.

11.3 Z dovolania žalovaného nie je možné zistiť právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Pokiaľ dovolateľ namieta primeranosť výšky nemajetkovej ujmy v kontexte neskúmania existencie príčinnej súvislosti a vznikom škody ako priameho dôsledku so samostatným trestným stíhaním, nejde o otázku právnu, ale skutkovú. Navyše rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 6Cdo/171/2017 a sp. zn. 3Cdo/32/2007, R 28/2008, sp. zn. 5Cdo/219/2007, sp. zn. 5Cdo/301/2009), na ktoré poukazuje žalovaný v súvislosti s namietaným odklonom, sa týkajú katastrálneho konania, nie nezákonného rozhodnutia v súvislosti s trestným stíhaním.

11.4. Dovolací súd tak uzatvára, že dovolateľ nevymedzil dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 432 a preto dovolanie žalovaného podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

12. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd dovolanie žalovaného podľa § 447 písm. c) CSP (§ 420 písm. f) CSP) a podľa § 447 písm. f) CSP (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) v celom rozsahu odmietol.

13. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.